D·N
16/1 1953

Nykterhetspolitikens omläggning

Nykterhetskommitténs förslag har i stort sett mottagits med förtjusning av folk som hela tiden varit främmande för den sociala kontrolltanken, men med tveksamhet och oro inom upträdet nykterhetsvänliga kretsar. Det är karaktäristiskt för läget. Den majoritetsbildning som uppstått i nykterhetskommitén bygger på skiljaktiga motiv och strävanden hos olika grupper, och inom allmänna opinionen torde detta sammanfogande av disparata element inte motsvaras av någon samling på bredare grundval. Kommittéförslagets framtida öde är ganska osäkert — betydligt osäkrare än man skulle tro med ledning av röstningen inom kommitén. Även rent sakligt sett utmärks reformprogrammet av påtagliga svagheter. De sakkunniga med hr Danielson och Englund i spetsen ställer betydligt större anspråk på restriktionssystemet än på den ordning som de utformar. I det första fallet höjer de fordringarna ett gott stycke över den nivå som upphovsmännen själva åsyftat, i det senare fallet nöjer de sig ibland med lösningar som knappast tål att prövas från åndamålsenlighetens synpunkt. Rena skenlösningar med andra ord.

I stället för motbokskontrollen med dess begränsade effekt, dess brister och oegentligheter införs nu en allmän inköpsregistrering. Även den apparaten blir vidlyftig, men medför den någon som helst nytta som inte uppnås på enklare sätt? Dr Bratts anmärkning att det är bortkastade pengar och bara tjänar till att slå blå dunster i ögonen på folk verkar träffande. I likhet med Bratt skulle många föredra fri försäljning i stället för denna papperskonstruktion.

Det är just diverse kontrollföreskrifter utan verklig nykterhetseffekt som har bidragit att göra den gamla ordningen impopulär, ja, som folkpsykologiskt sätt har alltit ned den. Och då skall man inte övergå till ännu sprödare, ännu meningslösare föreskrifter. Blir det nu obegränsat köp på utminuteringsställena, kommer mattvånget så småningom att te sig mera stötande än förut. Det utsträckta spritförbudet på restaurangen under förmiddagarna kan kritiseras mot samma bakgrund. Hade kommittéledamöterna varit lika strängа mot sig själva och sina kompromissuppslag och mot Bratt och hans efterföljare, skulle de inte ha stannat vid sådana godtyckligheter. Men dessa blottar den inre oenigheten. Brattsystemets svurna motståndare bland nykterhetspolitikerna vill i själva verket på något annat än en frigivelse, en liberalisering. Atskilliga bland dem har tidigare bekänt sin förkärlek för det s. k. danska systemet med restriktiva toppriser. Att de nu inte ligger korten på bordet beror väl på att de först vill bryta igenom den förhatliga restriktionslinjen. Sedan räknar de med statens oavbrutet stigande penningbegär. Uttalandet att det inte är fråga om att höja priserna ytterligare är inte mycket att lita till. Men det bör sägas redan nu att ett återupprättande av "fjärilsheten" och "det individuella ansvaret", som inom kort visar sig leda till den mest odemokratiska och schablonmässiga av ordningar, nämligen inköpsmöjligheter endast för folk med spräckade plånböcker, det vore ytterst olyckligt.

Helt säkert kommer övergångstiden efter restriktionssystemets slopande att bli prövande. Den nykterhetsvård som man ämnar utbygga — den måste bli effektivare än nu — kommer först småningom att vinna i styrka. Vad man hittills sett av kommitténs planering tyder inte på något fastare grepp om detta viktiga ämne. Inte heller tycks kommittén ha ägnat större uppmärksamhet åt de speciella ungdomsproblemen: flera av ungdomsvårdskommitténs förslag ligger för närvarande oprövade. Här hade funnits

Till
telefonabonnenter
i Stockholmsdistriktet
som använda sig av
telefonvakten

Följande bestämmelser för telefonvaktsuppdragen "hänvisning" och "telefonvakt" tillämpas hädanefter:

1. Hänvisning (avgift 2 kr. pr dygn, 26 kr. pr månad). Följande uppdrag mottagas:
att lämna till alla påringande (även vid riksamtal)
a) **samma** meddelande eller
b) **visst** meddelande under viss tid och **annat** meddelande under annan i förväg bestämd tid.

2. Telefonvakt (avgift 5 kr. pr dygn, 65 kr. pr månad). Följande uppdrag mottagas:
att lämna meddelande enligt punkt 1) samt dessutom anteckna den påringandes namn, telefonnummer, adress eller meddelande från den påringande. Önskar den påringande ej få någonting antecknat, göres endast anteckning om **tidpunkten** då påringningen inkommit.

Meddelande enl. 1) och 2) får innehålla högst 20 ord.

3. Föreskrifter i samband med hänvisning eller telefonvakt.
Följande föreskrifter mottagas utan förhöjd avgift:
a) att uppdraget skall upphöra och återupptagas (abonnentledningen förbikopplas och återinkopplas) efter särskild tillsägelse för varje gång eller på i förväg bestämda tider.
b) att påringande under viss tid (vissa tider) icke få framkopplas. Har sådant förbud icke lämnats, framkopplas påringande, som begära detta, om de tekniska anordningarna så medgiva.
c) att uppdraget får ändras eller uppgifter utlämnas endast om överenskommet lösenord lämnas.
d) att uppdraget skall gälla för viss tid eller tills vidare.
Inga andra föreskrifter mottagas.

TELEGRAFVERKETS DISTRIKTSCHEF

plats för positiva insatser i förening med intensifierad upplysning. Blir tillståndet under första "emancipationstiden" avskräckande, är det stor risk för att f. d. förbudspolitikerna genast går över till en reservlinje, som är oavbruten prisuppskruvning, dvs. tvångsavvänjning inkomstvägen efter ekonomiskilas genom ekonomiska tumskruvar.

Kommittémajoriteten är alltså inte tillräckligt upplysande. Man vill veta vad de olika meningsgrupperna egentligen står för, vilka konsekvenser de vintar, vart de syftar. Allmänheten kan inte ta ställning till denna sak utan en sådan belysning av vägen framåt. Flera av de reformer kommittén förordar är tilltalande och fullmogna. Till dem hör likställighetsregeln för män och kvinnor, sänkningen av åldersgränsen, starkölsförbudets upphävande och varietéparagrafens slopande. Dessa förslag kommer nog inte att möta häftigare motstånd: de kan också behandlas fristående. Andra delar av programmet är emellertid så diskutabla att det är klokast att avvakta remissbehandlingen, som här får en särskild betydelse. Det är viktigt att denna granskning koncentreras på problem som kommittén berört med lätt hand. Det är nödvändigt även med tanke på opinionsbildningen inom olika samhällslager. Starka skäl talar för att detta nykterhetspolitiska avgörande liksom valet för och mot förbud bör föregås av en rådgivande folkomröstning, som klarlägger folkets inställning till de viktigaste motiven och de alternativa lösningarna.

Smusslets försvarare

Svenska Dagbladet har som väntat framträtt som försvarare av mörkläggningen i Haijbyaffären. Ledasmt nog har tidningen inte nöjt sig med den vanliga varuförsmädligen till hugn och tycthet när det gäller överhetens förehavanden, utan sökt att rätt utförligt motivera sin hållning. Det kan löna sig att granska huvudpunkterna.

Man förklarar att det är rätt att tala om "skandal inom den högre förvaltningen", ty detta "innebär en anklagelse inte bara mot enskilda utan mot hela administrationen och rättvärsenden". För det första föreligger här en citatförfalskning: Dagens Nyheter har talat om "skandaler", varmed just avses att klarlägga att någon anklagelse inte riktas mot förvaltning och rättskipning i det hela, utan mot vissa representanter för statsstyrelsen. För det andra: genom denna citatförfalskning vill tidningen uppenbarligen vinna möjligheten att ställa sig som försvarare av ämbetsmän och domare i största allmänhet och samtidigt slippa ifrån att tala om vad som gjorts av de tilltalade och ansvarigа. Det är ett grepp som inte blir mindre obehagligt, därför att det är gammalt och välkänt. I precis samma tonarter har alltid den konservativa press som slår vakt om överheten klagat vid kritik; om en general beskylles för något, säger man att hela officerskåren är förtalad, och om en hög tjänsteman avslöjas, påstås det att hela administrationen är attackerad. Inte ens en dålig sak förtjänar ett så elindigt försvar.

Sedan säges det att regeringens mörkläggning av Haijbyaffären beror på sekretessreglerna vid mål om utpressning. Det förslag inget mål om utpressning då regeringen beslöt om mörkläggningen förra våren, och den utredning som mörkladés, det vet Svenska Dagbladets skribenter mycket väl, handlade endast i mycket ringa grad om vad som kunde betecknas som utpressning. Utredningen innebörd tvärtom i sina huvudsakliga delar — och det är den det här är fråga om — redogörelser för vad skilda ämbetsmän, särskilt förre överståthållaren i Stockholm och huvudtagens kriminalchef, gjort eller underlåtit i fallet Haijby helt vid sidan av förhållandet mellan monarken och Haijby. Om, för att ta några påståenden eller antaganden i utredningen, överståthållaren av Haijby mottagit ett falskt intyg, om myndigheterna medvetet till att få Haijby insatt på, respektive utsläppt från sinnessjukhus, om Haijby beviljats vissa affärsrättigheter utan laga skäl — allt detta för att tysta Haijby — så är det mitt bestämda intryck att det måste vara diskret i saken på grund av reglerna om sekretess vid utpressning. Och om Stockholms kriminalchef fungerat som förmedlige av utpressade pengar, mottar betydande gåvor av utpressaren och ordnar med inköp av dennes skandalbok, då faller man ganska säkert inte saken mörkläggd på grund av att man vill skydda den utpressade. För övrigt: vart och en vet ju mot vilken utpressning riktade sig i detta fall; den saken lönar det sig inte att orda om längre; vad det gäller är en rad höga ämbetsmäns handlingar och tystnader i sitt ämbete.

Det sägs slutligen också att inget skäl finns "att misstänkliggöra JK-utredningens grundlighet och objektivitet". Inom sin angivna begränsning var utredningen säkerligen bra, och det har i Dagens Nyheter vitsordats. Men utredningsmannen hade icke beordrats att stryka sina undersökningar till honom (utom för att fastställa de utbetalade beloppens storlek), och detta var en avgörande brist; en annan var att vittnesbörden inte ställdes mot varandra på ett sådant sätt att verklig klarhet vanns beträffande divergenserna.

Även den mest devota vördnad för kungliga och överhetspersoner borde, synes det, orcas av detta faktum: en person protegeras på grund av sina relationer till statschefen under ärtionden av höga ämbetsmän, han får pengar och favörer av olika slag, samtidigt som man i vissa fall söker genom tvivelaktiga eller grovt olämpliga åtgärder hindra honom att komma med skandalösa uttalanden eller skriverier: till dem som ostridigt tjänstgör som gynnare och mellanhand hör stadens kriminalchef; den utredning som klargör alli detta hemlighetsmäkts, medan den man som varit den ena av affärens centralfigurer efter dessa många år av snask och smussel döms till åtta års straffarbete.

———

"Tag fast tjuven", ropar den ertappade

— det är ett också politiskt bepröivat trick, det onda samvetets reaktion för att smita ifrån förbrytelsen och skaka av sig anklagelsen. Ingenting kan därför vara naturligare än att Ny Dag bredvid sin ledare om "Avslöjandena i Moskva" har placerat en stor artikel kallad "Kommunismen kontra antisemitismen". Med citat från Lenin, Stalin och andra koryféer "bevisas" här att kommunisterna i själva verket utgör judarnas säkraste stöd mot förföljelser från andra håll.

Det är riktigt att den kommunistiska ideologin bestämt avvisat all antisemitism. Men vad har detta numera för intresse utöver det akademiska när inom hela östblocket dödsdomarna haglar över framför allt judiska politiker, ämbetsmän och intellektuella, när Moskva låter deportera tusentals judar från Sovjetunionens gränsområden, när skräckslagna judar flyr från Öst- till Västtyskland? Några direkta ursagrument har visserligen hittills inte framförts: i stället för judarna anklagats för att vara sionister, kapitalister, kosmopoliter — något som i praktiken kan komma på ett ut med den nazistiska raslären.

En troende läsare av t. ex. Pravdas artikel om de judiska läkarnas skurkstreck suggereras ovillkorligen att i judisk blod se något komprometterande, att i varje jude misstänka en potentiell förrädare — en slutsats som givetvis är avsedd på högsta'ort. Och när det i Ny Dags femspaltiga rubrik över det senaste budskapet från Moskva trumpetas ut att "judiska kapitalister hatar socialismen", så skulle det kunna vara klippt ur Völkischer Beobachter. "Skam och vanära över dem som utsår hat mot judarna och hat mot andra nationer", lyder det samtidigt i ett av Ny Dag återgivet citat efter Lenin. Intet tvivel om att den vanäran drabbar kommunisterna av i dag mer än några andra.

PRESSGRANNAR

Den förnyndarmentalitet som trigfar Brattsystemet och som materialiseras i motboken passar inte dagens svenske sinner Åftonbladet (a). Motboken, allt kontroll och allt krångel som omgärdar den och sprider över huvud taget hat irriterat till den grad att alkoholen just därigenom blivit ett centralt debattämne. Även för dem som inte haft några bekymmer med att tillfredsställa sitt alkoholbehov. Friheten blir nu mycket stor:

Men fortfarande kommer både spriten och vinet att omgärdas av viss kontroll. Ungdomen skall skyddas och missbrukare hållas kort. I båda fallen får kommittén stilleri allmänt stöd. Men svårigheterna att hålla ungdomen från spriten och att apära missbrukare blir uppenbara.

Expressen (fp) däremot anser att blockan vrida tillbaka om motboken försvinner:

Nej, gälde det att avgöra om ett motbokssystem som det gällande skulle införas, då kunde det finnas anelrum för många olika meningar. Men har vi det nu, då är det ett utomordentligt äventyr att kasta bort alltsammans — för att antingen hamna i kaos eller i en panikartat improviserad reglering av ny och — det kan klart befaras — avgjort sämre typ. De förbättringar som nu förmås, t. ex. fridåpondset av starkölet, skulle lätt kunna rymmas inom nuvarande ordning.

Till de starka sidorna i kommittéförslaget hör ett antal steg mot enhetet och rättvisa, framhåller dagenot Upsala Nya Tidning (fp). Således vill man att kvinnorna skall likställas med männen, att folkrestaurangerna skall få samma rättigheter som lyxrestaurgerna och att starkölet skall behandlas på samma sätt som andra vinet. Motbokens avskaffande är emellertid en mer diskutabel reform, förtsätter tidningen:

Det mesta av de odiskutabla reformerna torde kunna genomföras utan att motboken försvinner; ett viktigt undantag är dock gift kvinnas likställighet. Då det knappast är komna på fråga att låta den punktet bli avgörande fråga om "systemet", och då det inte gärna kan göras gällande att den Bratska ordningen numera uppfattas som någon allmän frihetsinskränkning, återstår den att mot varandra väga de direkt nykterhetsvårdande argumenten mot alkoholisten och de komma till stånd innan något avgörande steg tages.

Stadskollegiet:
Frivillig behovsprövning för lediga lägenheterna

Frågan om behovsprövning på bostadsmarknaden behandlades på torsdagen i stadskollegiet, som avgav ett förslag till remissyttrande. Kollegiet tillstyrkte de sakkunnigas förslag om en försökvis behovsprövning på frivillighetens väg. Mot detta framställda kommunistiska ledamöterna, som förordade borgerlighetens ståndpunkt, i vilket hävdés att staden bör föreslå åtgärder för en beredskapslag om obligatorisk kommunal bostadsförmedling med anvisningsrätt för förmedlingen i fråga om samtliga såväl nyproducerade som lediga lägenheter.

En annan fråga, i vilken meningarna inom kollegiet var delade, är den om administrationen för och byggandet av evakueringshusen på Norrmalm. Här hade fastighetsnämnden anmält för kollegiet att den beslutat uppdra handlvandet av administrationen åt ett eller flera utomstående företag med tillräckliga kvalifikationer, varvid man förutsatt att nämnden själv skulle stå som byggherre och att själva byggandet skulle ske med anlitande av entreprenadförfarande. Kollegiemajoriteten beslöt på borgarrådsberedningens majoritets förslag att anmälan från fastighetsnämnden inte skulle föranleda någon ytterligare åtgärd från stadskollegiet, dvs. lägga till handlingarna, medan de socialdemokratiska ledamöterna i kollegiet reserverade sig för att ärendet skulle återförvisas till fastighetsnämnden, alternativt att det skulle dras inför stadsfullmäktige, eftersom fastighetsnämndens förslag av reservanterna ansees i sak strida mot stadsfullmäktiges beslut i mars 1952.

Om en motion av hr Yngve Larsson (fp) m. fl. om utredning angående sådana ändringar i författningarna att borgarråd skall av stadsfullmäktige kunna entledigas från sin befattning under löpande mandatperiod sade stadskollegiet att kommunalagen snart kommer att överarbetas, varvid man får återkomma till frågan om särskilda bestämmelser av den innebörd som ifrågasatt i motion skall inarbetas i lagen.

Socialstyrelsens förslag om ändringar i de statliga bosättningslånen tillstyrktes av st-dskollegiet. Förslaget innebär en angelägen förbättring av lånen, uttalade kollegiet.

LO mot bostadsanvisningslag

LO kan inte finna någon motivering för införandet av en bostadsanvisningslag, utan förordar att pröva frivillighetslinjen genom övertalningsmetoder med producenter- och fastighetsägarorganisationerna, heter det i förbundets yttrande över hyresregleringskommitténs betänkande om behovsprövning på bostadsmarknaden. Atskilliga omständigheter talar för att bostadsmarknaden under senaste år undergått vissa förändringar, som, om de får fortsätta, kan möjliggöra en bättre anpassning och göra en bostadsransonering överflödig. Av de följaktligen förordade kommittén lagt fram om behovsprövning på bostadsmarknaden förstar TCO det om sådan prövning på frivilligstens väg. Samtidigt konstaterar organisationen emellertid att en tillförsdelande lösning av bostadsbristproblemet inte står att vinna genom regleringar av detta slag. Härför fordras andra åtgärder som är ägnade att få till stånd en balans mellan tillgång och efterfrågan på olika slag av bostäder.

En privatistexamen för tandtekniker har fungerat som en verklighetsanpassad reglering, som vill att läkarkollegiet vid Tandläkarhögskolan i Stockholm skall få i uppdrag att utarbeta närmare förslag härom.

Annons.

Ni kan ha fullt förtroende för Saltsjöbadsvätten. Våra namn och våra beprövade metoder borgar för ett förstklassigt utförande. Ring 19 02 80 eller lämna in kläderna i någon av våra affärer.

Rusningen fortsätter
100
tusendet i press
redan efter 9 veckor
Vilhelm Moberg
Invandrarna
18:50, inb. 23:50

Har Ni läst
Utvandrarna
14:50, inb. 19:50
256
tusendet
BONNIERS

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: *Dagnyheter*
Postgiro 1 01 (Dir annonser) nummer 1 037 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (Träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ekblom*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman*

Dagens Nyheters Aktiebolag/ Styrel. direktör: *Helge Hjalborn*

PRENUMERATIONSPRISER
A = Stockholmsupplagan

	Stor-Stthlm	Övriga tättbitsområden samt landet
Månad ..... kr.	6:—	kr. 5:75
Kvartal ..... »	17:50	» 16:75
Halvår ..... »	34:50	» 33:—
Helår ..... »	69:—	» 66:—

ANNONSPRISLISTA daterad 1/1 1953 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1952

Strömmen stängs för pontonbron

ÖA har tillstyrkt tillstånd att under tiden för den provisoriska pontonbron från Klara Mälarstrand till Riddarholmen avstänga den allmänna farleden på platsen i Norrström. Bron är avsedd att vara utlagt till utgången av 1957.

Som villkor för farledens avstängning skall bl. a. gälla att motorbåtar och turistbåtar medges fri dusning genom Karl Johans-dussen under tiden för Norrströms avstängning. Slussen bör hållas öppen mellan kl. 7 och 23 alla dagar under tiden 1 juni—30 september och under övrig del av året på tider som ÖA bestämmer efter förslag av hamnstyrelsen.

Gotlands statsanstöllda centralorganisation uppvaktade på torsdagen civildepartementschef i frågor rörande ersättning till förrättningsmän vid resor till och från Gotland. Genom de nya bestämmelserna i reseregelementet anslog organisationen att en viss grupp förrättningsmän blivit avsevärt missgynnade.

Riksdagssammanträden

Fredagen den 16 Januari 1953
Första Kammaren kl. 11 fm. Val av suppleanter i de ständiga utskotten och i kammarens allmänna beredningsutskott.
Andra Kammaren kl. 11 fm. Val av suppleanter i de ständiga utskotten och i kammarens allmänna beredningsutskott.
Herrar talmän och vice talmän med kanslidepartende kl. 12 midd.
Utrikesutsk. kl. 1.15 em.
Övriga ständ. utsk. kl. 1.30 em.
Första Kamm. allm. beredn.-utsk. kl. 12 midd.
Andra Kamm. allm. beredn.-utsk. kl. 12 midd.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.